

LLEONARD MUNTANER, DEU ANYS ESTUDIANT ELS XUETES

«El turisme trencà la marginació del Call»

Més de quatre mil folis, resumits en nou volums, formen una tesi doctoral sobre els jueus conversos a Mallorca, anomenats xuetes. «Els xuetes de Mallorca: economia i societat a finals del segle XVII», de la qual és autor Leonard Muntaner, és una tesi doctoral que per les seves característiques ha transcendit l'àmbit universitari.

Bartomeu Amengual i Gomila

Aquesta tesi, llegida el passat dia 26 de setembre a la Universitat de Barcelona, obtingué un excel·lent *cum laude*. Durant el treball d'investigació de quasi deu anys, Leonard Muntaner ha tractat de reflectir la transcendència de la situació geogràfica d'un grup social, perfectament delimitat fins fa pocs anys a la societat mallorquina.

Leonard Muntaner, en aquest exhaustiu treball d'investigació, ha aprofundit en els orígens d'aquest fenomen de marginació, ja remuntat a partir dels batejos forçats a les darreries del segle XIV. Una de les tasques que també protagonitza gran part de la investigació és l'intent d'esbrinar les causes de la pervivència d'aquest antixuetisme i les causes de la seva reproducció. Muntaner destaca la situació geogràfica d'aquest grup dins Ciutat de Mallorca, com a fonament d'aquesta pervivència.

—Després de l'abolició del Tribunal de la Santa Inquisició, a finals del segle XIX, l'antixuetisme continua a Mallorca, ben arrelat dins els costums com si res hagués canviat. ¿Per què?

—Això, tot i que ha estat citat per altres, jo ho he estudiat i pens que hi ha diverses causes. La més important és la persistència del Call com a zona geogràfica delimitada. Després del XVII, els xuetes seguien vivint en un lloc separat. Aquest espai urbà representava tots els trets ignominiosos d'aquesta gent. Costums distints, practicaven l'usura, tenien uns trets distints a causa del problema de l'endogàmia.

—¿Et sembla que la situació geogràfica fou determinant?

—Sí, és segur que sí. Si no hagués estat així, hauria desaparegut. A partir dels anys seixanta, amb el turisme de masses s'ha canviat tota la manera de pensar dels mallorquins, i amb aquest canvi el gueto s'anà dispersant

Deu anys ll ha portat a Leonard Muntaner preparar la tesi sobre els xuetes de Mallorca.

i pens que ara ja ha desaparegut. De tota manera, una altra motivació és la publicació i reiterades edicions de *La fe triunfante*, una crònica d'un jesuïta anomenat Francesc Garau que és una crònica ferotge dels actes de fe que es feren. La reproducció constant de les insígnies al convent de Sant Domènec també fou un greu motiu de proliferació d'aquesta marginació.

[Comença a treballar en el tema dels xuetes, fixant-se en el que havia passat des del segle XVII fins als nostres dies, malgrat que poc temps després se n'adonà que aquest intent era massa ambiciós per fer-ho realitat. El treball d'aquesta tesi sols es fixa en el segle XVII per problemes d'espai i de temps.

Recordem que té una extensió de més de 4.000 folis.]

[El Tribunal de la Santa Inquisició també és tractat de manera molt exhaustiva en aquesta investigació.] «A Mallorca també va fer maig la Inquisició. L'he estudiada perquè estava molt lligada al tema. Els protagonistes

del meu estudi foren jutjats i cremats per aquest tribunal.

—¿Com t'ho feres per agafar el fil a un tema tan complex i de tanta durada?

—El bessó o una de les parts més importants del meu estudi consisteix a estudiar més de 150 patrimonis xuetes que la Inquisició va segrestar a finals del segle XVII. De la mateixa manera que es fan aquests estudis de demografia que actualment s'usen molt, he reconstruït patrimonis segrestats.

No es tracta de tots els que vivien en el Call —zona de Ciutat on vivia sepa-

rat i perfectament delimitat aquest grup social— sinó que sols he tractat els que la Inquisició va fer seus.

—¿Amb aquest estudi econòmic has arribat a alguna conclusió diferent a les existents fins ara sobre el tema?

—Una de les coses més importants que tal volta he trobat és que encara que els xuetes visquessin tots plegats, en un espai molt concret de la ciutat —el carrer de l'Argenteria, carrer del Segell, carrer de Sant Bartomeu i voltants—, no constituïen un grup homogeni, ni econòmicament ni socialment parlant. N'hi havia de rics, de menys rics i de pobres. El que passa és que la majoria eren benestants, es dedicaven a oficis molt concrets, botiguers de roba, mercaders, marxants, negociants, entre altres.

—Els eren rics, ¿però veïen el fruit social que els podia proporcionar aquella riquesa?

—No, i això és una cosa prou interessant. Ells, com estaven marginats per la resta de mallorquins, no podien fer ostentació de la seva riquesa. □